

més condicionen la tardana emancipació dels joves (depèn de si els factors són pocs o molts).

- [38] *Mitjançant la visita a aquests indrets es tracta d'explicar uns dels / alguns dels espais de pràctica científica.*
- [39] *A continuació s'ofereixen uns dels / alguns dels primers exemples de rebel·lió de redactors.*
- [40] *Segur que són uns dels / alguns dels millors clients que té la firma comercial de begudes.* ◆

BIBLIOGRAFIA

- ALCOVER, Antoni M. – Francesc de B. MOLL, *Diccionari català-valencià-balear* (10 volums), Palma de Mallorca 1930-1968 (= DCVB).
- BOSQUE, Ignacio – Violeta DEMONTE, *Gramàtica descriptiva de la llengua espanyola*, I, II, III, Espasa, Madrid 1999 (= GDLE).
- FABRA, Pompeu, *Diccionari general de la llengua catalana*, Catalònia, Barcelona 1932 (= DGLC).
- *Gran diccionari de la llengua catalana*, Enciclopèdia Catalana, Barcelona, 1998 (= GDLC).
- HEVLY, Martin Louis, *Gramàtica anglesa* (5 volums), Ruaix, Moià 1995-2003).
- RIERA, Carles, *Manual de redacció científica*, Claret, Barcelona 2005.

Pensar-s'ho o pensar-s'hi?

ROBERT GÓMEZ-TEN (Universitat de Girona)

Aquest article fa referència a l'article de Roser Latorre de LENGUA NACIONAL, núm. 51

En un context com el següent:

–Em podries deixar 3.000 euros?

–Home, noi... ara de cop...

–Bé, és que tinc una mica de pressa perquè vaig escanyat. Va, *pensa-t'ho* i demà m'ho dius / Va, *pensa-t'hi* i demà m'ho dius.

Per si no és prou obvi per a tothom, començaré aquest article afirmant que constatar obvietats, en llengua, sol ser superflu a més de redundant. En la realitat, però –en la realitat quotidiana i diària, s'entén–, sol ser molt freqüent. Constatar obvietats de la realitat és, en canvi, sa i fins i tot convenient per a poder analitzar aquesta mateixa realitat amb alguns mètodes d'anàlisi. La llengua n'és un, a més de ser-ne un constructe sistemàtic i simptomàtic. Per això, abans d'entrar a valorar la descripció que els diccionaris i la gramàtica fan d'aquest fenomen lingüístic cal que sapiguem ben bé què ens en diuen:

Pel que fa al DIEC2, a l'entrada *pensar*:

«2 4 intr. pron. [Lèxic Comú] **pensar-s'hi** No llançar-se a fer una cosa irreflexivament.»

Pel que fa al *Gran diccionari de l'Enciclopèdia Catalana*:

«4 **pensar-s'hi** (o **pensar-s'hi bé**) No llançar-se a fer una cosa a la babalà.»

Pel que fa a l'*Hiperdiccionari de l'Enciclopèdia Catalana*:

«**pensar bé** (d'algú) Pensar que és bo, honorat, etc.

no pensar en demà / no pensar en el demà No ésser previsor.

estar lluny de creure (alguna cosa) / **estar lluny de pensar** (alguna cosa) / **estar lluny de fer** (alguna cosa) No creure-la, no pensar-la, etc, en absolut. *Estic lluny de pensar això que dius.*

pensar v/intr filol Copsar intel·lectualment, conscientment, exercir l'home de jutjar, d'abstreure, de fer interferències. *L'ofici del filòsof és pensar.*

pensar v/intr Posseir la facultat de pensar. *Jo penso, doncs jo sóc.*

pensar a (fer alguna cosa) No oblidar-ho. *No he pensat a dir-li-ho: se me n'ha anat de la memòria.*

pensar en (una persona, una cosa) Tenir-la present a l'esperit. *En qui penses? En què penses? Mai no penses en mi.*

pensar v/tr Concebre, judicar alguna cosa, tenir el propòsit de fer alguna cosa. *Ja et diré el que ell pensa. No diu mai el que pensa. Nosaltres pensem sortir a les sis.*

pensar amb els peus fig. anat anim Equivoicar-se per manca de reflexió.»

Pel que fa al *Diccionari català-valencià-balear*, a l'entrada *pensar* **1. b)**:

«intr. i refl. *Que l'hom se sia... ben pensat en los seus peccats*, Eximenis Conf. 4. *E si bé*

t'i pensaves, e quantes persones són...?, Genebreda Cons. 75. *Si algunes coses comenses, al comensament pensa't com finaran*, Jahuda Prov. 18. **Pensar-s'hi** (en una cosa, a fer una cosa): fixar-hi l'enteniement amb atenció abans de fer-la; no fer-la irreflexivament. *Pensa-t'hi bé, que és per tota la vida*, Vilanova Obres, xi, 83. *No ens hi pensem més*, Pons Auca 70.—»

Pel que fa al *Diccionari d'ús dels verbs catalans: règim verbal i canvi i caiguda de preposicions*:

«9. **pensar-s'hi** Dubtar abans de fer una cosa. *Si s'hi pensa, ens dirà que no a la proposta. No t'hi pensis i tira't a l'aigua.*»

Per a fer-nos una idea del ventall lingüístic que abasta aquest verb hem de tenir en compte que hi ha:

A: *Pensar-se-les* (clític lèxic, que fa variar el significat de tot el verb).

B: *Pensar-hi*, on *hi* seria el complement de règim verbal (*pensar en* + sintagma nominal (SN) / a + oració) (Solà *et al.*, 2002: 1111, 1114 i 1905).

C: *Pensar-se* 'creure'. (Solà *et al.*, 2002: 942)

Així, doncs, estem en condicions de poder afirmar que *pensar-se* seria el verb *pensar* en forma i funció reflexives + *ho* que seria un OD d'un sintagma nominal (SN) o bé tota una oració (cf. Solà *et al.*, 2002: 2027).

Però passa que no podem tractar *pensar-se* exclusivament com un verb que, pronominalitzat, canviï de sentit com *florir / florir-se*, com el grup C (Oliva, 1989: 33), on *-se* actuaria només com a morfema verbal. També pot actuar com un verb transitiu en forma i funció reflexives on el pronom *se* de *pensar-se* actuaria com un pronom reflexiu del primer paradigma, per bé que amb un OD d'un sintagma nominal o de tota una oració representats amb *ho*.

En el cas que clarament hi hagués d'anar la forma *pensa-t'hi*, efectivament podríem afirmar que *pensa-t'hi* és una forma on *-t'hi* fa variar el significat de tot el verb (Solà *et al.*, 2002: 1429) en aquest cas: 'no llançar-se a fer una cosa irreflexivament' (DIEC2) 'no llançar-se a fer una cosa a la babalà' (GDEC), 'fixar l'enteniment en una cosa amb atenció abans de fer-la; no fer-la irreflexivament' (DCVB) 'Dubtar abans de fer una cosa' (*Diccionari d'ús...*).

Però és cert que, en aquest context, es barregen i fins i tot se superposen dos significats: per una banda, el de *pensa-*

t'ho, on *pensar* actua com un verb transitiu ('concebre, judicar, alguna cosa'), *t'* és reflexiu i *ho* un pronom que recupera sintàcticament un OD o tota una oració; per l'altra, el significat de *-t'hi*: 'no llançar-se a fer una cosa irreflexivament'.

Potser si tenim una forma *pensar-s'hi* en aquest sentit és millor que la utilitzem, però també penso que la cosa més fàcil sempre és disparar i després pensar, i en aquest cas s'han de defensar les dues formes verbals *només* amb criteris lingüístics. Intueixo que *pensar-s'hi* es fa servir quan la decisió comporta cert perill o, almenys, cert risc i que *pensar-s'ho* és simplement 'judicar-ho', sense cap tipus d'agregant de risc. Em sembla que no n'hi ha prou d'afirmar que *l'únic* responsable d'això (per bé que sí que n'és un factor importantíssim i clau) sigui *exclusivament* la influència del castellà. Tenir sempre la referència castellana a la punta de la llengua és, sense cap mena de dubte, tenir un arbre que no ens deixa veure el bosc –i quina boscuria!–, concedint unes grandeses absolutament gratuïtes al castellà. (*Em*)

penso que en casos com aquests sempre s'ha d'anar amb peus de plom a l'hora combinar tres dels grans criteris clau i alhora grans reptes de la lingüística i la filologia del nostre temps: el de genuïnitat, el d'adequació i el de flexibilitat. ♦

BIBLIOGRAFIA

GINEBRA, Jordi, i Anna MONTSERRAT, *Diccionari d'ús dels verbs catalans: règim verbal i canvi i caiguda de preposicions*, amb la col·laboració de Xavier Rull i Anna Saperas, Edicions 62, Barcelona 1999.

Gramàtica del català contemporani, 2a edició, dirigida per Joan Solà *et al.*, Empúries, Barcelona 2002.

Hiperdiccionari català-castellà-anglès [recurs electrònic] versió 1.0/ [direcció editorial: Jesús Giral i Radigales], Enciclopèdia Catalana, Barcelona 1993.

OLIVA, Salvador, «Tipologia dels verbs pronominals», dins *Estudi General*, núm. 8, Girona 1988, pp. 31-49.

<http://www.grec.net/home/cel/dicc.htm> (2-10-2007).

<http://www.iecat.net> (2-10-2007).

AJUNTAMENT DEL VENDRELL

MUSEUS DEL VENDRELL

www.elvendrell.cat